

Список літератури

1. Левковская Я. В. Формирование профессиональной компетентности будущих переводчиков в вузе на основе акмеологического подхода : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Левковская Яна Владимировна. – Магнитогорск, 2007 – 184 с.
2. Спіріна Т. П. Модель формування професійної культури майбутніх соціальних педагогів / Т. П. Спіріна // Вісник Прикарпатського університету. Серія. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XXI. – Ч. 2. – С. 278–291.
3. Тальзіна Н. Ф. К вопросу о конструировании обобщенной модели специалиста / Н. Ф. Тальзіна // Теоретические проблемы проф. образ. – М. : Изд-во МГУ, 1979. – С. 81–94.
4. Философский энциклопедический словарь [ред.-сост. Е. Ф. Губский и др.]. – М. : ИНФА, 2002. – 574 с.

АНОТАЦІЯ

У статті конкретизовано сутність і структуру моделі формування готовності майбутніх перекладачів до професійної діяльності засобами інтерактивних технологій. Встановлено основні компоненти авторської моделі. Окреслено специфічні принципи використання інтерактивних методів навчання у вищій школі. Подано сукупність педагогічних умов, комплексна реалізація яких спрямовувалася на впровадження моделі в навчальний процес підготовки студентів до перекладацької діяльності.

АННОТАЦИЯ

В статье конкретизирована сущность и структура модели формирования готовности будущих переводчиков к профессиональной деятельности средствами интерактивных технологий. Установлены основные компоненты авторской модели. Очерчены специфические принципы использования интерактивных методов обучения в высшей школе. Подана совокупность педагогических условий, комплексная реализация которых направлялась на внедрение модели в учебный процесс подготовки студентов к переводческой деятельности.

SUMMARY

The article specifies the nature and structure formation models of future translators' readiness to the profession by means of interactive technologies. The basic components of the author's model are shown here. It outlines the specific guidelines on the interactive teaching methods in higher institutions usage. It gives a pedagogical set of conditions, a comprehensive implementation of which was aimed at implementing the model in the learning process of preparing students for the translation activity.

УДК 371.3 : 37.018 (477)

Сергій Рабічук

(Хмельницький)

ОРГАНІЗАЦІЯ ФАХІВЦЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ, ЩО СПРИЯЄ ЇХ ЕФЕКТИВНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Вступ. Значний вплив на старшокласників має переоцінка цінностей. Кожна молода людина є особистістю і володіє певною притаманною тільки їй ціннісною ієрархією. Її формуванню сприяють

соціальне оточення, зв'язки з соціальним середовищем, життєвий досвід, дружні стосунки, спілкування, тобто процес соціалізації.

В сучасному соціальному середовищі старшокласники займають певне місце, їм притаманні психологічні характеристики, індивідуальний стиль життя, власна ієрархія цінностей, критерії поведінки, стандарти життя, особливості соціалізації, самоствердження тощо. Виходячи з наведених ознак, дана категорія являється специфічним суб'єктом і важливою частиною соціуму, а тому займає особливе місце у роботі фахівців соціальної сфери.

Мета статті полягає у аналізі ефективної організації дозвілєвої діяльності як середовища формування ціннісних орієнтацій сучасних старшокласників, що сприяє їх ефективній соціалізації.

Результати дослідження. Важливою сферою життєдіяльності старшокласників є дозвілєва діяльність, яка позитивно впливає на відновлення їх фізичних, емоційних та інтелектуальних сил, а також постає вагомим фактором життєвого і професійного самовизначення. Вона здійснює вплив на світогляд старшокласників, сприяє збагаченню знань і умінь, здобутих у ході навчально-пізнавальної діяльності, формуванню загальноцивілізаційних ціннісних орієнтацій.

Серед факторів, які впливають на участь старшокласників у дозвілєвій діяльності виділяють такі:

– індивідуальні (вік, стать, сімейний стан батьків, життєва мета, мотиви, уміння та навички, дозвілєві інтереси);

– суспільні (освіта, матеріальне забезпечення, соціальне становище, оточення, обов'язки, дружні стосунки, засоби масової інформації тощо);

– об'єктивні (суспільні процеси, маркетинг та менеджмент сфери дозвілля і доступ до її послуг).

Таким чином, процес організації дозвілєвої діяльності має відповідати віку, статі, інтересам і потребам старшокласників.

На сьогоднішньому етапі соціального розвитку, невід'ємним компонентом культури суспільства й особистості, яка прагне до самоствердження, самоорганізації і саморегуляції в оточуючому середовищі має стати дозвілєва діяльність. Вона володіє значними потенційніми можливості та постає середовищем формування ціннісних орієнтацій старшокласників, дає можливість вільного вибору виду занять та дозвілєвої комунікації.

Проблема використання дозвілля старшокласниками набуває принципово нового значення з метою формування у них загальноцивілізаційних ціннісних орієнтацій. Цілком логічним стає трактування нами дозвілєвої діяльності старшокласників як – сформованої системи суспільно-професійних дій, яка у певних умовах вільного часу стимулює соціально-культурну інтеграцію, духовний розвиток суспільства і окремої особистості.

Спрямованість дозвіллевої діяльності у соціально-педагогічне русло є одним із важливих завдань, яке повинно стати невід'ємною частиною виховного процесу.

Значення дозвіллевої діяльності полягає у відновленні фізичних, емоційних та інтелектуальних сил; психологічному, пізнавальному і фізичному розвитку; формуванні світогляду та загальної культури старшокласників. В залежності від рівня суспільної культури відбувається вибір видів і форм дозвіллевих заходів. Тому особливої уваги набувають педагогічно-виховні аспекти дозвіллевої діяльності старшокласників, які мають бути активними організаторами дозвілля [2].

Старшокласники, як соціальна група, характеризуються знаннями, цілями та цінностями, поведінкою, переконаннями та ставленням до навколишнього середовища. Виховання старшокласників відбувається у стійкому взаємозв'язку з дозвіллевою діяльністю, в якій вони мають можливість взаємодіяти з соціумом та задовольняти суспільні потреби.

Дозвіллева діяльність старшокласників включає сукупність творчих занять, що проходять паралельно із навчальною діяльністю з метою інтеграції у сучасне суспільство. Дозвіллева діяльність, на відміну від навчальної, має ознаки нерегламентованості, демократичності і свободи вибору. Вона створює передумови для інтелектуальної, фізичної, творчої та ігрової діяльності, які сприяють самореалізації старшокласників та формуванню у них ціннісних орієнтацій.

Організація дозвіллевої діяльності зазнає впливу таких соціальних факторів, як:

– комерціалізація, (дозвіллева діяльність трактується як сфера бізнесу, яка знижує педагогічний вплив, сприяє поширенню дозвіллевих послуг дає змогу більш широкого вибору видів і форм дозвілля відповідно до власних потреб та інтересів);

– індивідуалізація, (поширення індивідуальних видів і форм дозвіллевої діяльності, творча самореалізація, налагодження суспільних зв'язків);

– приватизація дозвіллевої діяльності, (що визначає вибір домашніх видів і форм, а саме: комп'ютер, телевізор, електронні комунікації, як результат цього – пасивність та втрата групових зв'язків) [3, с. 27–32].

Вище зазначені фактори зумовлюють збільшення стресових ситуацій та виникнення психологічної напруги. Організація дозвіллевої діяльності старшокласників являється досить складним та різностороннім процесом.

Варто зазначити, що значну увагу слід приділяти вільному вибору видів і форм дозвіллевої діяльності старшокласниками, впливу об'єктивних та суб'єктивних чинників, які мають вплив на даний вибір і відповідають їх особистісним інтересам та потребам. В сучасних умовах дозвіллева діяльність опиняється під впливом політичних норм та

процесів комерціалізації, саме тому, значна кількість видів і форм стають недоступними для більшості молодих людей.

Практична цінність дозвіллевої діяльності полягає у потребі старшокласників до систематичного відпочинку, особистісного задоволення, активного спілкування, самореалізації, саморозвитку, формуванні ціннісної ієрархії і можливості відчутти особистий вплив в контексті сьогоденних і майбутніх соціокультурних дій тощо.

Вибір видів і форм дозвіллевої діяльності має залежність від рівня соціальної культури та особистості старшокласника зокрема. За такого визначення дозвіллева діяльність набуває суспільної значущості, відкриваючи перспективи щодо виховання, пізнання і особистісного розвитку її учасників.

Стиль життя старшокласників, який залежить від культурних і субкультурних моделей поведінки, вказує на ймовірні варіанти поводження у дозвілльєвій діяльності. В такому разі виникає закономірність врахування стилів життя та тенденцій моди, які передбачають потреби, погляди, поведінку старшокласників при організації дозвіллевої діяльності [5].

У процесі організації дозвіллевої діяльності школярам доцільно зважати на вплив субкультури, яка є віддзеркаленням прагнення старшокласників до самовизначення та самореалізації, важливою характеристикою сьогодення.

В Україні нараховують такі типи субкультур:

- романтико-ескапістські (гіпі, толкієністи, байкери та ін.);
- гедоністично-розважальні (репери, мажори, рейвери тощо);
- кримінальні (гопники, урла); анархо-нігілістичні або радикально-деструктивні (металісти, панки, сатаністи та ін.);
- радикально-деструктивні субкультури (червоні панки, нац-панки, анархо-панки тощо);
- звичні, що мають довгу історію (гіпі, панки, бітломани та ін.);
- новітні, які виникли та розвивалися упродовж останнього десятиліття (толкієністи, уніформісти, металісти тощо) [6].

Серед головних проблем в Україні, що пов'язані з організацією дозвіллевої діяльності та опрацюванням програм щодо участі старшокласників у дозвілльєвій діяльності, виділяють такі:

- низька довіра старшокласників до тих, хто займається процесом організації дозвіллевої діяльності та розробляє дозвілльєві програми;
- незначний вплив ролі індивідуальних, психологічних, вікових та гендерних чинників у процесі організації дозвіллевої діяльності;
- обмежений підхід до розуміння проблеми формування ціннісних орієнтацій старшокласників;
- нечисленний відсоток залучення старшокласників до планування, розробки, опрацювання та проведення дозвіллевої діяльності;

– недостатня кількість висококваліфікованих фахівців з питань організації та проведення дозвілля;

– обмежене кадрове, технічне і матеріальне забезпечення [4, с. 46–47].

Формування технологічних засад організації дозвіллевої діяльності старшокласників повинно базуватися на основі таких методологічних прийомів:

– дозвіллева діяльність є важливою складовою сучасної молодіжної субкультури;

– виховний потенціал дозвіллевої діяльності може бути повністю використаний лише за умови формування в старшокласників ціннісних орієнтацій;

– організація дозвіллевої діяльності старшокласників має враховувати динамічну направленість її інтересів та активну участь в різних видах і формах дозвіллевої діяльності;

– стимулювання дозвіллевої діяльності за допомогою залучення до участі в ній старшокласників зі значним та нереалізованим особистісним потенціалом;

– дозвіллева діяльність старшокласників може бути максимально реалізованою за умови багатогранної ціннісної інфраструктури, що формується органами державної влади, ініціативними громадами, організаціями, приватними об'єднаннями тощо;

– для ефективної роботи з групами старшокласників та здійснення оптимального формування ціннісних орієнтацій, фахівці, мають забезпечувати функціонування галузі дозвіллевої діяльності, пройти психологічно-педагогічну, ціннісно-ознайомлюючу та управлінську підготовку [7, с. 183–190].

Впровадження нових технологій (соціально-педагогічних, психологічно-гуманітарних та культурних) здійснює вирішальний вплив на умови розвитку суспільства та дозвіллевої діяльності старшокласників. Зміст поняття «дозвіллева діяльність» формує сучасні соціокультурні технології, які ґрунтуються на основних завданнях педагогіки, навчання і виховання.

Суть соціокультурних технологій полягає у наповненні культурно-ціннісним змістом та суспільно-культурними нормами дозвіллевої діяльності. Дані технології поєднані спільною структурою (метою, змістом, суб'єктами, об'єктами, видами і формами, методами та засобами).

Соціокультурні технології мають базуватись на гуманістичній спрямованості, психологічній адаптації (розвиток індивідуальності старшокласника, оптимізація його відносин з соціальним середовищем), педагогічній керованості (реалізація педагогічної діяльності), соціальної значимості (формування ціннісних орієнтацій).

Під час планування, організації та здійснення дозвіллевої діяльності старшокласників доречно застосовувати такі соціокультурні технології:

1. Культуротворчі – володіють широким спектром реалізації на всіх етапах соціалізації особистості старшокласника, виконують важливі функції, щодо становлення особистості, та формування його ціннісних орієнтацій. До них належать технології:

– художньо-творчого функціонування – здійснюють позитивний вплив на емоційну сферу старшокласника, процес формування духовності, культури стосунків, пізнавальних процесів особистості;

– художньо-розвивальні – сприяють участі старшокласників та їх батьків у різноманітних видах і формах, творчій реалізації та саморозвитку;

– культурозберігаючі – ґрунтуються на створенні та збагаченні цінностей культури, які пов'язані з дослідженням, збереженням і їх відтворенням, розумінні значення та використанні національної культурної спадщини.

2. Рекреативні технології, які ґрунтуються на психолого-педагогічних закономірностях фізичної, оздоровчої, розважальної, ігрової, художньої і творчої діяльності, що сприяють збереженню життєздатності старшокласника, а саме:

– соціокультурно-анімаційні – використання системи методів поліпшення та збагачення духовністю стосунків між старшокласниками; провідною метою даних технологій є їх гуманітарно-виражена спрямованість для запобігання самотності особистості у відносинах з іншими людьми;

– спортивно-оздоровчі – сприяють повноцінному відновленню духовно-фізичних сил та здоров'я, зміні негативних вражень, позитивному настрою, зняттю внутрішньої напруги та знесилення;

– педагогічно-ігрові – володіють педагогічними та організаційно-методичними привілеями, сприяють швидкому накопиченню необхідної інформації, набуттю життєвопотрібних умінь та навичок; імітації різноманітних видів суспільної діяльності, збагачують сферу порозуміння старшокласників з різними соціальними групами.

3. Освітні технології, є механізмом формування в старшокласників важливих якостей, соціально-важливих норм та ціннісних орієнтацій.

4. Соціально-реабілітаційні технології впливають на можливість розв'язувати завдання соціально-культурної реабілітації, що забезпечує особистісний розвиток та соціалізацію старшокласників, яким потребують допомоги, захисту і підтримки [1; 7, с. 183–190].

Для вирішення проблем формування ціннісних орієнтацій у процесі організації дозвіллевої діяльності необхідно застосовувати такі організаційні технології, як:

– ефективного менеджменту – ініціативний процес, в якому проявляються риси фінансового, інноваційного та психолого-педагогічного менеджменту;

– результативного маркетингу – ефективне донесення послуг, планів, програм, інформації до особистості або певної групи людей чи до суспільства загалом;

– системного аналізу – сприяє вивченню специфіки основної роботи закладів дозвіллевої діяльності з метою виявлення наявних проблем та окреслення перспектив розвитку;

– аналітичного прогнозування, дозволяє обирати належні орієнтири, альтернативні напрями, засоби в процесі формування ціннісних орієнтацій;

– перспективного планування – сукупність цілей, завдань та стратегій направлених на формування ціннісних орієнтацій старшокласників;

– адміністративного рішення, направлена на забезпечення ефективності, дійсності, вигідності, вчасності, зумовленості адміністративних рішень;

– якісного моніторингу та організації, дає змогу встановити основну мету, завдання, методи та напрями, що спрямовані на виконання щільного чи іншого плану, проекту чи програми.

Сучасний менеджмент ґрунтується на принципах гуманістичної спрямованості, демократизму, органічного стимулювання, природного поєднання державних та суспільних ініціатив, вільного вибору змісту видів і форм дозвіллевої діяльності, сприяє виховному, педагогічному і організаційному регулюванню сфери дозвіллевої діяльності старшокласників.

Впровадження менеджменту у сферу дозвіллевої діяльності дасть змогу оптимально організувати її, що в свою чергу буде ефективно сприяти формуванню ціннісних орієнтацій старшокласників.

Інноваційними формами дозвіллевої діяльності в сучасних умовах стали комп'ютерні технології, за допомогою яких здійснюється Інтернет-дозвілля (створюються сайти, функціонують форуми, блоги, чати), яке стало невід'ємною частиною культурно-інформаційного простору сучасного старшокласника.

На сьогоднішній день існує велика кількість дозвіллевих клубів та гуртків, які створюють власні сайти та організують форуми. Організатор дозвілля повинен спрямувати цей інформаційно-технологічний процес у соціальному, культурному та освітньому напрямках.

Інтернет-дозвілля, як форма дозвіллевої діяльності, має виконувати соціальну, культурну, освітню, психолого-педагогічну, комунікативну, презентаційну, організаційну і розважальну функції. Реалізацію цих функцій має забезпечувати організатор дозвілля шляхом створення середовища, яке буде ефективно формувати ціннісні орієнтації старшокласників.

Віртуальне дозвілля приваблює сучасних старшокласників свободою вибору, можливістю вільно висловлювати власні думки, знаходити людей за інтересами, залишаючись при цьому анонімними.

Мережа Інтернет об'єднує старшокласників в межах країни та усього світу завдяки діяльності форумів, порталів, блогів і чатів.

Старшокласники на форумах і блогах можуть обговорювати найрізноманітніші актуальні теми (соціально-важливі події, новини, модні тенденції, здоровий спосіб життя, спортивні досягнення, розваги, новітні технології, комп'ютерні новинки, Інтернет-ігри тощо).

Необмежене та неконтрольоване використання Інтернет-дозвілля, може викликати негативні наслідки, такі як: звикання до індивідуального проведення вільного часу; нечасті зустрічі зі знайомими та друзями; отримання великої кількості інформації, яку не завжди можна переосмислити. Таким чином, завданням організаторів дозвіллевої діяльності є допомога молодим людям в організації, здійсненні та правильній оцінці Інтернет-дозвілля.

Виходячи з цього, в організації дозвіллевої діяльності старшокласників можна виокремити такі технології: культуруотворюючі та культурозберігаючі; освітньо-виховні; рекреаційного характеру; соціального захисту; соціально-реабілітаційні; адміністративні; дослідницько-експериментальні; проектні; інноваційні; комп'ютерно-комунікаційні; інформаційно-просвітницькі та рекламні; міжкультурного обміну; соціального взаєморозуміння [7, с. 183–190].

Висновки. В організації дозвіллевої діяльності сучасних старшокласників для ефективної соціалізації повинно мати місце впровадження різних технологій, що спрямовані на: позитивний психологічний клімат; суспільні і демографічні особливості старшокласників; реалізацію різноматематичних видів, форм і методів дозвіллевої діяльності; ефективний взаємозв'язок індивідуальних та колективних форм дозвіллевої діяльності; практичне проведення заходів, які спонукають до ініціативи, учнівської активності, самовиховання, самоорганізації та формування загальноцивілізаційних ціннісних орієнтацій; мотивацію старшокласників у дозвіллевій діяльності.

Для ефективного забезпечення організації фахівцями соціальної сфери дозвіллевої діяльності старшокласників необхідно розвивати матеріально-технічну базу закладів сфери дозвілля в Україні.

Список літератури

1. Вірковський А. П. Формування гуманістичного ідеалу старшокласників у позанавчальній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Вірковський Анатолій Павлович. – К., 2002. – 228 с.
2. Волощенко Г. Г. Досуг как русско-славянский концепт : учебное пособие / Г. Г. Волощенко. – Омск : [б. и.], 1994. – 56 с.
3. Кабуш В. Т. Внешкольные учреждения и организация досуга детей / В. Т. Кабуш // Проблемы школьного воспитания. – 1996. – № 1. – С. 27–32.
4. Кірсанов В. В. Культура дозвілля як предмет культурної політики / В. В. Кірсанов // Вісник книжкової палати. – 2006. – № 1. – С. 46–47.

5. Петрова І В Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2005. – 408 с.

6. Поліщук Ю Й. Соціально-педагогічна діяльність сучасних громадських молодіжних об'єднань в Україні : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.05 / Поліщук Юрій Йосипович. – Луганськ, 2006 – 428 с.

7. Сидор І. П. Соціокультурні технології в організації дозвілля / І. П. Сидор // Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 144. – С. 146–149.

АНОТАЦІЯ

В статті здійснюється аналіз дозвіллевої діяльності як середовища формування ціннісних орієнтацій сучасних старшокласників, що сприяє їх ефективній соціалізації. Встановлені шляхи впливу дозвіллевої діяльності на світогляд старшокласників, що сприяє збагаченню знань і умінь, здобутих у ході навчально-пізнавальної діяльності, формуванню у них загальноцивілізаційних ціннісних орієнтацій.

АННОТАЦИЯ

В статье осуществляется анализ досуговой деятельности как среды формирования ценностных ориентаций современных старшеклассников, что способствует их эффективной социализации. Установлены пути влияния досуговой деятельности на мировоззрение старшеклассников, способствует обогащению знаний и умений, полученных в ходе учебно-познавательной деятельности, формированию у них общецивилизационных ценностных ориентаций.

SUMMARY

The article is an analysis of leisure activities as value orientations of the forming of modern high school and contributing to effective socialization. Established by the impact of recreational activities on the attitudes of high school students that helps enrich the knowledge and skills acquired during the training and learning activities form their general civilized values orientation.